

- Har du sett avisens psykologibilag, kjære?

Bjørnar Olsen
Sjefredaktør

Det er vanskelig å vite hvor kvalitetssikringen slutter og proteksjonismen starter når vi diskuterer hvordan psykologien skal utøves, og av hvem. Men selv om det på kort sikt kan være lønnsomt å holde faget for seg selv, er det kanskje nettopp ved å la også andre eie faget at det blir allmenngyldig – slik økonomifaget har blitt det.

Er psykologisk kunnskap et arvesølv som tilhører lauset? Eller skal det bli en del av allmenndannelsen?

På 80-tallet var jeg fast bestemt på å bli økonom. Ingen merkelig drøm gitt jappetidens zeitgeist. Med middels karakterer skjønte jeg at siviløkonomstudiet var utenfor rekkevidde, og troppet i stedet opp på BI i Drammen for å høre om jeg om ikke annet kunne bli bedriftsøkonom. Studieveilederens svar var nedslående: – Dette er et studium rettet mot økonomisjefer og ledere som ønsker mer formelt, faglig påfyll, og krever derfor omtrent like gode karakterer som siviløkonomstudiet. For ikke å snakke om at du mangler den ønskede arbeidslivserfaringen.

Med andre ord: Glem det.

Trodde jeg. For det som gikk både studieveilederen og meg forbi, var at BI i 1986 la om sin utdannelsesprofil, og åpnet høyskoler rundt om i det ganske land. Litt overrasket oppdaget jeg plutselig at mine langt mer våkne, men like gjennomsnittlige klassevenner snakket om at de skulle begynne på bedriftsøkonomstudiet etter sommeren. Furten over manglende informasjon fra studieveilederen maste jeg meg til en plass på et studium jeg ikke hadde søkt. Nå er ikke poenget med denne fortellingen at vi ble satt til å nilese 25 000 sider pensum på et år (BI var enda ikke helt fortrolige med at de nå rekrutterte russ og ikke motiverte og erfarne ledere). Nei, fortellingens relevans for psykologer er at BI og andre økonomer på denne tiden tok noen grep som bidro til å endre økonomi fra et fag for økonomisjefer og toppledere til et fag som angår folk flest.

Nå tror jeg ikke dette var en «grand masterplan» som økonomene vedtok i lukkede selskap. Men følgene av at tusener av norske menn og kvinner la igjen svette og studielån på BI – og etter hvert utallige andre utdannelsestinstitusjoner – for å tilegne seg økonomikunnskap, synes å være at dette i dag er omtrent det eneste fagområdet med egne redaksjoner i de norske storavisene. Endringen merkes også i navnene på mediene: Norsk Handels- og Sjøfartstidene ble til Dagens Næringsliv, mens Aftenpostens økonomidekning gikk fra «Bank og børs» på 70-tallet, via «Næringsliv» på 80-tallet, til vår tids mer generelle «Økonomi». Roar Valderhaug, avdelingsleder i Aftenpostens økonomiredaksjon, skrev nylig at «Både navnet og innholdet i seksjonen viser at vi er gått en lang vei i retning av å gjøre økonomistoffet mer tilgjengelig for folk flest». Når børssider kan gjennomgå en slik metamorfose, tør jeg bare drømme om hvor psykologenes mange faste samlivs- og familielivsspalter kan ende opp. Og selv om økonomi nå anses som noe som angår oss alle – en utvikling som startet lenge før dagens finansuro – har ikke utviklingen underminert økonomers makt det grann. Snarere er det vel slik at den økonomiske modellen, på godt og vondt, mer enn noensinne bestemmer hvordan vi styrer og forstår land og hverdag.

Og så til psykologi. Kanskje står vi psykologer ved et tilsvarende veivalg i dag. Skal vi holde på de psykologiske behandlingsmetodene selv? Er psykologisk kunnskap et arvesølv som tilhører

lauget? Eller skal det bli en del av allmenndannelsen å lære seg psykologi? Nå er vi ikke i den situasjonen at vi kan bestemme dette selv, til det finnes det nok av muligheter til å tilegne seg våre metoder. Coacher trækker inn i våre bed og røsker med seg de nytteplantene de finner salgbare, organisasjonspsykologi inngår i de fleste masterutdannelse og enhver personalsjefs verktøykasse, mens sykepleiere, vernepleiere og barnevernsarbeidere for lengst har fått sin etterutdannelse i psykisk helsevern.

Spørsmålet er om dette utgjør noen trussel, eller om det tvert om er med på å berede grunnen for at psykologer og deres kunnskap får den plassen den bør ha i et moderne samfunn. La oss i hvert fall ha in mente at bedriftsøkonomtittelen knappst ble noen trussel for siviløkonomenes status og lønn når vi velger å forholde oss til alle de som ønsker å lære og endog utøve psykologi.

Dessuten ligger det en implisitt mistro til vårt eget faglige fundament hvis vi ikke deler villig vekk. En ting er jo at det bare må være flott at enda flere får tilgang til psykologisk hjelp, gitt at vi virkelig mener at psykologisk behandling er virksom. Mer urovekkende for vår faglige selvtilit er det hvis vi tror at andre med letthet vil ta fra oss vårt arbeid og våre spennende arbeidsoppgaver, bare de mottar litt veiledning og videreutdanning. Nå tror jeg ikke at psykologer er det eneste saliggjørende i behandling av andre menneskers psyke, men jeg er rimelig sikker på at vi har en bredere forståelse av fagets bakgrunn, metoder, kunnskap og begrensninger, noe som gjør at jeg kan anvende faget mer fleksibelt i flere settinger enn hva en slik mer spesifikk utdanning vil tilsi. Men skal jeg av den grunn stå i veien for at andre faggrupper tilbyr virksom behandling?

Noen reiser innvendingen om at det kan medføre dårlig, endog uetisk, behandling. Dette er en mer enn rimelig innvending – men også en innvending alle helseprofesjoner vil slutte seg til. For det er jo ingen grunn til å tro at lover, fagetikk, veiledning og tilsyn skal avvikles om vi lar helseprofesjonen i et bredere monn ta psykologisk kunnskap i bruk. Og har vi ikke i årevis ønsket at fastleger skal bruke mer av vårt fag? Så hvorfor denne skepsisen når andre grupper ønsker tilgang til metodene?

Kanskje det hele er en ønskedrøm, basert på en spekulativ idehistorisk analyse av hvordan økonomi både ble allemannseie og den dominerende forståelsesmåten for dagligliv og samfunn. Men det er i hvert fall verdt å følge tanken om at når psykologien er mer etterspurt enn hva vi som profesjon kan tilby, innebærer det en unik mulighet til å gjøre psykologi til allemannseie, og slik bidra til at psykologisk kunnskap får en selvfølgelig plass i samfunnet. Ja, kanskje vil det være helt vanlig med psykologiredaksjoner i norske medier i 2020? Og at familiemedlemmer kranbler om hvem som skal lese psykologibilaget først?

bjornar@psykologforeningen.no